ПОВОДИ

РАДИКАЛНО ИГНОРИРАЊЕ

● УШТЕ ЕДНАШ ЗА ТРАДИЦИОНАЛНАТА ГОДИШНА ИЗЛОЖБА НА ДЛУМ ВО УМЕТНИЧКАТА ГАЛЕРИЈА ВО СКОПЈЕ

Со сиот должен респект кон творештвото од кој и да е вид, со неодминлив инспиративен дух и поттик и за оној помалку важен но поврзан со него дел што го нарекуваме критика, има мигови кога критичарот е во недоумица, оезмалу фатен во стапица. Таквите мигови, за жал, со настапувањето на кризата (материјалната, духовната...) зачестија до степен на секојдневие присутно во сите сфери на нашето т. н. културно живеење.

Имено, нема дилеми дека секој творечки чин и неговите резултати презентирани во јавноста биле, повеќе или помалку успешно, достоинствено одбележани од страна на критиката и, во рамките на нејзините можности, релативно објективно вреднувани. Особено традиционалните годишни изложби на ДЛУМ, речиси од самите почетоци, со нескриен интерес беа следени и од публиката и од критиката. За нив пишувале и силни пера, познавачи на ликовната уметност (но и многумина самонаречени „критичари"), биле објавувани текстови кои од денешна дистанца можат да бидат оценувани вака или онака, но сепак, по правило, овие изложби биле секогаш одбележувани. Традицијата се задржа до денес.

Но, последниве години сите написи, критики, рецензии, објективно и добронамерно укажуваа на бројните слабости, на нивелирањето на критериумите и вредностите, нестимулативниот начин и пристап во концепирањето на изложбите..., и конечно — неодговорниот однос на уметникот кон публиката и, со крајна инстанца, кон уметноста. Сите оправдувања базирани на евидентните кризни состојби во општеството, исклучително лошата материјална положба и на Друштвото како асоцијација и на уметникот како единка, деградирачкиот третман на ликовната уметност во целина итн., прифаќани без поговор, сепак не ја менуваат суштината: дека со години на ред се издвојуваат само неколкумина сериозни уметници, дека ретки светли точки се припадниците на најмладата генерација ликовни творци дека сè се сведува на учество заради учество кое потоа внимателно ќе биде нотирано во регистарот на настапите на групните изложби на „уметникот".

Во такви услови на апсолутно еднострано игнорирање на сите укажува[illegible] што е евидентно и на годишнава изложба, може ли критича[illegible] да го примени истиот метод — едноставно да ги игнорира овие [illegible]зложби? Го има ли тоа право, пред себе и пред другите, напросто да се однесува како изложбата воопшто да не се одржала, или е осуден повторно, по кој знае кој пат, да говори за истите работи, да издвојува исти проблеми, исти имиња? Ова право на критичарот е неприкосновено, право на личен избор и став, и истото често се применува но во посуптилна форма, односно по пат на избор на изложби и уметници за кои ќе пишува. Таа форма често се покажува како делотворна зашто, впрочем, и непишувањето е критика!

Но, во случајов, станува збор за нешто друго — за облик на радикално јавно игнорирање и подготвеност (смелост) тоа консеквентно да се спроведе и од страна на критичарот и од редакцијата на весникот — списанието. Поточно, ваквите изложби наложуваат објавување на критика која, освен поводот и потписот на критичарот, ќе содржи празна, „бела" колона! Или, евентуално, дополнета само со една реченица: не ќе беше ли подобро ДЛУМ навистина да го изведеше најавениот „социјален хепенинг" и ги прекриеше „делата", зашто и онака немаше што да се види?

Ваквата критика во случајов би била најсоодветен одговор на понудената изложба. Со радикалното игнорирање не може да се одбегне неправдата кон малкумината сериозни творци кои, како и секоја година, се издвојуваат од апатичната целина: Анета Светиева, Димитар Манев, Илија Пенушлиски, Веле Ташовски, Станко Павлески и уште неколкумина од најмладата и од постарата генерација ликовни уметници. Но тоа е цената која еднаш мора да се плати.

Златко Теодосиевски

ВЕЧЕР - декември 1989